

Forsikring & Pensions kommentarer til Konkurrencerådets rapport om markedet for pension

13.12.2019

1. Indledning

Forsikring & Pension deler Konkurrencerådets overordnede, positive vurdering af det danske pensionssystem – det er velfungerende og internationalt anerkendt. Evt. ændringer i pensionssystemet bør afspejle en helhedsvurdering af det opsparingsbaserede pensionssystem og ikke kun konkurrencemæssige overvejelser. Det kræver fokus på systemets væsentligste roller og styrker:

- Pensionssystemet understøtter det centrale ønske hos arbejdsmarkedets parter og politikerne om, at en del af lønnen skal spares op og supplere folkepensionens ydelser i alderdommen. Samtidig er der et behov for risikodækninger ved død, tab af erhvervsevne, kritisk sygdom mv. Det kræver, at produkterne afspejler pensionsopsparernes behov, og at der er et fornuftigt samspil med de offentlige overførsler, især folkepension og førtidspension, og skatteregler. Denne opgave løfter arbejdsmarkedets parter og virksomhederne, der står for firmapensionsordningerne og den understøttes af pensionsselskabernes rådgivning.
- Pensionssystemet understøtter langsigtede investeringer, som fx fremmer den grønne omstilling i Danmark og globalt. Det forudsætter blandt andet, at pensionsselskaberne kan investere langsigtet i noterede aktiver, hvilket lægger begrænsninger på opsparingens mobilitet.
- Pensionssystemet sikrer god forbrugerbeskyttelse via kollektive og obligatoriske elementer, som er andet og mere end blot at sikre individuelle valgmuligheder.

Det pres for konkurrence og effektivitet, som de kollektive valg udøver, er bl.a. baseret på en høj grad af transparens om produkternes omkostninger, afkast og forsikringsdækninger. Denne transparens er tilvejebragt af branchens åbenheds- og gennemsigtighedsinitiativer. De er helt unikke, både sammenlignet med pensionsopsparing i andre lande og i bankerne i Danmark.

Det er positivt, at Konkurrencerådet anerkender, at markedet for pensioner ikke er et normalt marked, hvor effektiviteten på efterspørgselssiden alene drives af individuelle valg, men i høj grad af kollektive valg, der træffes af arbejdsmarke-

Forsikring & Pension
Philip Heymans Allé 1
2900 Hellerup
Tlf.: 41 91 91 91
fp@forsikringogpension.dk
www.forsikringogpension.dk

Jan V. Hansen
Vicedirektør
jvh@forsikringogpension.dk

Sagsnr. GES-2017-00241
DokID 393916

dets parter og virksomheder på vegne af lønmodtagerne. Uddelegeringen af beslutningskompetencen til arbejdsmarkedets parter og virksomheder er oplagt med til at professionalisere efterspørgselssiden, og via købermagt sikrer den skarpe priser og gode vilkår til pensionsopsparerne.

Nyere forskningsresultater viser, at private investorer systematisk får et lavere afkast end professionelle investorer, jf. Odean og Barber (2013)¹. Et andet aspekt er interessen for selv at forvalte sin opsparing. Danske erfaringer fra starten af 00'erne viser, at interessen for selv at forvalte sin SP-opsparing i regi af Folkebørsen var yderst begrænset. Folkebørsen kostede 200 mio. kr. at etablere, og det første år brugte knap 6.000 personer valgmuligheden svarende til 0,2 pct. af samtlige med en SP-opsparing, der havde muligheden. Folkebørsen blev efterfølgende afviklet.

Den lave interesse understøttes også af, at en lang række pensionsselskaber med markedsrenteprodukter giver pensionsopsparerne mulighed for at vælge risiko-profil – typisk "høj", "mellem" eller "lav". Langt hovedparten af opsparerne ender imidlertid med "mellem"-profilen, som er default.

Konkurrencerådet omtaler det svenske pensionssystem, hvor opsparing og risikodækning er ubundet, og hvor der er valgfrihed for den enkelte pensionsopsparer om kapitalforvaltningen.

F&P har fået udarbejdet en ekstern konsulentrapport om de svenske erfaringer, jf. link i afsnit 3. Konsulentrapporten viser, at

- det individuelle valg af kapitalforvalter er typisk ikke drevet af pensionsmæssige overvejelser, men et bestemt valg af udbyder kan være en forudsætning for at få bevilget fx et boliglån;
- valget af kapitalforvalter muliggør spekulation mod livrenteordningers forskellige levetidsgrundlag ved at vælge en udbyder med kort forventet levetid;
- uforudsigeligheden som følge af valgmuligheden gør, at selskabernes investeringer i mindre grad sker i noterede aktiver, fordi disse aktiver er illikvide og derfor sværere at komme hurtigt "ud af". Det er u hensigtsmæssigt, da pensionsselskaberne i Danmark ser væsentlige fordele ved investeringer i noterede aktiver, særligt nu, hvor vi befinder os i et lavrentemiljø, samtidig med at pensionsselskaberne er langsigtede investorer. Endvidere er investeringer i noterede aktiver som nævnt en mulighed for at støtte den grønne omstilling via venturekapital og infrastrukturinvesteringer i fx vindmølleparker og solcelleanlæg. Disse mål kan vanskeligere opnås i en svensk model med frit valg af kapitalforvalter.

Dermed ikke sagt, at det danske pensionssystem ikke kan forbedres. Et af de problemer, som rapporten peger på, og som F&P anerkender, er, at konkurrencen på firmapensionsmarkedet er så omfattende, at der er systematiske underskud på risikodækningerne. Det kan give anledning til krydssubsidiering, dvs. andre forretningsområder og personer kan risikere at finansiere dette underskud.

¹ Barber, Brad and Terrance Odean (2013): The Behavior of Individual Investors, Chapter 22 in Handbook of the Economics of Finance, 2013, vol. 2, pp 1533-1570

Konkurrencerådet foreslår, at problemet skal løses af en arbejdsgruppe, der skal sørge for en mere omkostningsnær prissætning af risikodækningerne.

Forsikring & Pension

Sagsnr. GES-2017-00241

DokID 393916

F&P har allerede foreslået Finanstilsynet at bruge de beføjelser, de har som følge af rimelighedskravet i FIL §20, til at stoppe krydssubsidieringen. F&P vil bidrage med et brancheinitiativ om åbenhed om omkostninger ved pensionsordninger under udbetaling, fordi netop disse ordninger kan være med til at finansiere underskuddet på risikodækningerne. Konkret vil vi udvide sammenligningsportalen Fakta om pension med omkostninger på pensioner under udbetaling.

Endelig fremstilles det generelt i rapporten, som om markedet for arbejdsmarkedspensioner i Danmark er opdelt i to helt adskilte segmenter: Overenskomst-baserede arbejdsmarkedspensioner og firmapensioner. Det er ikke en korrekt fremstilling. Der er flere eksempler på, at de to segmenter krydser ind over hinanden. Der er eksempler på, at selskaber, der traditionelt har tilbudt overenskomstbaserede ordninger, også melder sig ind i konkurrencen på firmapensionsmarkedet (fx Sampension og PKA). Og der er eksempler på, at traditionelle firmapensionsselskaber tiltrækker overenskomstbaserede ordninger (fx PFA). Endelig er der eksempler på, at overenskomstbaserede ordninger skifter administrati-onselskab.

Konkurrencerådet foreslår, at man ser på et nyt "livrentelignende" produkt, der skal kunne udbydes af pengeinstitutter. Det står F&P dybt uforstående over for. Fra politisk side har der været et ønske om, at den livsvarige aldersforsørgelse skal være hovedhjørnesteinen i pensionsopsparingen. Det er sikret af lofterne over indbetalinger til ratepension og aldersopsparing. Det er kun livrenter, som er et forsikringsprodukt, der kan sikre, at man ikke løber tør for penge uanset, hvor længe man lever. Det er til glæde for både den enkelte og samfundsøkonomien. Derfor er det vigtigt, at markedet fungerer godt, og det tjener ikke noget formål at lave et nyt produkt, som netop ikke har de egenskaber.

2. Anbefalinger

Anbefaling 1.1 Der foretages en årlig uafhængig, performanceevaluering af alle pensionsselskaber der administrerer obligatoriske ordninger i søjle II

Det anbefales, at der gennemføres en systematisk, uafhængig, tværgående evaluering af pensionsselskaber, der forvalter pensionsordninger med obligatoriske bidrag. Denne evaluering vil inkludere både AMP-selskaber og kommercielle selskaber og omfatte omkostninger, afkast, udbud af ydelser m.v. og inddrage kundernes præferencer. Evalueringen skal offentliggøres i en passende form, og formidles direkte både til pensionsselskaberne, de relevante repræsentanter for arbejdsmarkedets parter, virksomheder med firmapensionsordninger samt til de enkelte opspare. Evalueringen skal gennemføres og offentliggøres med passende mellemrum og fx en gang hvert andet år.

Forsikrings- og pensionsbranchen har i mange år arbejdet for at skabe større åbenhed og gennemsigtighed og har i den forbindelse blandt andet udarbejdet forskellige forbrugerværktøjer, herunder PensionsInfo.dk, Faktaompension.dk og Pensionsmåler.dk.

I Fakta om pension kan man på tværs af alle selskaber se en hel række af de parametre, Konkurrencerådet vil have et uafhængigt panel til at udarbejde. Her er der oplysninger om:

- Omkostninger målt ved ÅOK og ÅOP og opdelt på administrations- og investeringsomkostninger;
- Oversigt over gebyrer;
- Oplysninger om afkast og nettoafkast;
- Oversigt over produktudbud;
- Risikotal for markedsrenteprodukter (jf. F&P's seneste forbrugerinitiativer);
- Oplysninger om muligheder for valg af investeringsprofil;
- Oplysninger om service og rådgivning

Oplysningerne er for hvert selskab udarbejdet for 27 forskellige opsparingsprofiler (3 x alder) x (3 x pensionsindbetalinger) x (3 x pensionsformuer). Alle selskaber beregner parametrene efter branchestandarder, således at de er fuldt sammenlignelige. Afkast og nettoafkast findes (hvis muligt) tilbage til år 2000. De øvrige oplysninger findes for en typisk kunde "her og nu".

Udover at sammenligne, hvordan selskaberne klarer sig, kan Fakta om pension også bruges til at sammenligne ens egne, individuelle tal (som man får fra selskabet) op mod en typisk kunde dels i eget selskab, dels i andre selskaber.

Det er således muligt allerede i dag at få et godt overblik over, hvordan ens selskab klarer sig i forhold til alle andre. Det kan suppleres med mere detaljeret og kundebaseret selskabs-benchmarking, fx "pensionsbarometeret" fra analysevirksomheden Aalund.

Fakta om pension bliver løbende tilpasset, så det bedst muligt afspejler brugernes behov. Senest med risikoprofiler for markedsrenteprodukter i 2019.

Som F&P vurderer det, er billedet derfor:

- Pensionselskabernes bestyrelser har ikke et uopfyldt informationsbehov. De foretager løbende vurderinger af behovet for tilpasning af de enkelte pensionsordninger og har indgående markedskendskab.
- Interessenterne har ikke et uopfyldt informationsbehov. De kan få alle relevante sammenligningsparametre på Fakta om pension.
- Opsparerne har ikke et uopfyldt informationsbehov. Selskabernes oplysningsforpligtelser sikrer, at kunderne løbende modtager alle relevante oplysninger om deres ordninger. Derudover har opsparerne mulighed for at få yderligere oplysninger via PensionsInfo og Fakta om pension. Desuden er der netop implementeret 4 nye forbrugerinitiativer om risiko.
- Der er ikke brug for ny vagthund. Finanstilsynet fører tilsyn med selskaberne og udarbejder løbende analyser af pensionsmarkedet. Finanstilsynet har stort fokus på, at opsparerne får de nødvendige oplysninger, og at pensionsordningerne er hensigtsmæssigt udformet. Hertil kommer den disciplinerende effekt fra uafhængige eksperter, der offentliggør analyser mv.

Konkurrencerådet anerkender direkte i anbefalingerne, at der allerede i dag findes omfattende data, herunder fra Forsikring & Pension. Det er derfor uklart, hvorfor

Konkurrencerådet ønsker endnu en performanceevaluering og hvilke informationer, Rådet efterlyser, at evalueringen skal indeholde, som ikke allerede er dækket af branchens initiativer i dag.

Forsikring & Pension

Sagsnr. GES-2017-00241

DokID 393916

Anbefaling 2.1 Arbejdsmarkedets parter opfordres til at introducere og kommentere evalueringen af pensionselskaberne som fast punkt på dagsordenen i de styrende organer

Det anbefales, at arbejdsmarkedets parter i deres styrende organer redegør for resultaterne af evalueringen af pensionselskabet (jf. anbefaling 1.1), når den foreligger, og de overvejelser som organisationen har gjort sig i den forbindelse. Dette vil styrke medlemmernes mulighed for at deltage i diskussionen om pensionsforvaltning. Det anbefales desuden, at arbejdsmarkedets parter indfører en følg-eller-forklar model, hvorefter arbejdsmarkedets parter, hvis pensionselskabet systematisk performer mindre godt, forpligter sig til enten at arbejde for at konkurrenceudsætte ordningen eller at redegøre for, hvordan man ellers vil sikre, at performance kan styrkes til gavn for medlemmerne/opsparerne.

Anbefaling 2.2 På det private arbejdsmarked opfordres arbejdsmarkedets parter til i højere grad at tænke konkurrenceudsættelse af pensionselskaber ind i overenskomstforhandlingerne

Det anbefales, at arbejdsmarkedets parter på det private arbejdsmarked i højere grad i forbindelse med overenskomstforhandlingerne sætter fokus på effektiv forvaltning af lønmodtagernes pensionsordninger bl.a. via styrkede muligheder for konkurrenceudsættelse. Parterne kan fx vælge at sende hele ordningen i udbud eller i højere grad at åbne op for, at den enkelte arbejdsgiver kan vælge et andet pensionselskab, end standardvalget i overenskomsten. Det er allerede i dag i et vist omfang muligt på visse overenskomster på det private arbejdsmarked.

Anbefaling 2.3 Konkurrencen om forvaltning af pensionsordningerne på det offentlige arbejdsmarked styrkes

Det anbefales, at arbejdsmarkedets parter på det offentlige arbejdsmarked i endnu højere grad i forbindelse med overenskomstforhandlingerne sætter fokus på effektiv forvaltning af lønmodtagernes pensionsordninger. Konkret anbefales, at arbejdsmarkedets parter i højere grad eksplicit tager stilling til, om andre selskaber kan tilbyde en bedre og billigere løsning end det valgte pensionselskab. En model kunne være, at arbejdsmarkedets parter forpligter sig til at sætte en pensionsordning i udbud eller etablere et administrationsfællesskab, hvis der i evalueringen findes belæg for, at det valgte pensionselskab i en længere periode har haft en utilfredsstillende performance.

Det anbefales også, at der gennemføres initiativer, som kan bidrage til, at de offentlige ansatte mere aktivt tager stilling til deres pension, fx ved at etablere en struktureret proces, hvor offentlige ansatte med afsæt i relevante evalueringer (jf. anbefaling 1.1), og med jævne mellemrum skal tage eksplicit stilling til administrationen af deres pensionsordninger, samt at resultatet af denne proces viderefremmes til de relevante parter.

Anbefaling 3.2. Virksomheder opfordres til i højere grad at inddrage medarbejderne i forbindelse med beslutninger om udbud af pensionsordning

Det anbefales, at virksomhederne i højere grad inddrager medarbejderne ved udbud af pensionsordning. Medarbejderne kan fx få bedre medindflydelse på, hvilke krav og ønsker der indgår i udbudsmaterialet. Medarbejderne bør også være opmærksomme på både fordele og ulemper (herunder omkostninger) ved at foretage udbuddet gennem en mægler, herunder prisen for rådgivning. Ved det endelige valg af pensionselskab kan medarbejderne ligeledes involveres. Medarbejderne kan eventuelt inddrage deres faglige repræsentanter.

Disse anbefalinger er opfordringer til arbejdsmarkedets parter og virksomheder om i højere grad at sikre pensionsordningernes effektivitet ved konkurrenceudsættelse og inddragelse af lønmodtagerne.

Det er F&P's klare opfattelse, at det er helt afgørende for parterne og virksomheder, der på vegne af lønmodtagerne vælger og administrerer pensionsordninger, at "en pensionskrone har lige så stor værdi som en lønkrone". Hvis det ikke var tilfældet, ville det udmønte sig i øget lønpres og manglende opbakning til de obligatoriske og kollektive ordninger.

Denne præmis er central i det udredningsarbejde i slutningen af 1980'erne i forlængelse af trepartsdrøftelser og Fælleserklæringen af 1987, der ledte frem til etableringen og opbygningen af arbejdsmarkedspensionerne. Af samme årsag har FH og DA i de senere år sammen med F&P arbejdet politisk for at løse det såkaldte samspilsproblem, der betød, at en pensionskrone var klart mindre værd end en lønkrone. Arbejdsmarkedets parter er selvfølgelig interesseret i, at de pensionsydelse, der stilles til rådighed – dækningsgrad ved pensionering, risikodækninger, rådgivning mv. – matcher lønmodtagernes behov.

Anbefaling 3.1. Krydssubsidiering mellem forsikrings- og pensionsprodukter begrænses

Det anbefales, at der nedsættes en arbejdsgruppe, som udvikler tiltag til at sikre en mere omkostningsnær prissætning af forsikrings- og pensionsprodukter. En prisstruktur uden krydssubsidiering kan skabe et mere gennemsigtigt marked, og gøre det lettere at sammenligne pris, produktudvalg m.v. Samtidig vil det styrke mulighederne for, at AMP-selskaber samt nye, mindre aktører, som er gode til forsikring men ikke tilbyder kapitalforvaltning, kan komme ind på markedet og lægge pres på de etablerede virksomheder.

F&P er enige i, at man bør undgå krydssubsidiering mellem risikodækningen og investeringsomkostninger, og støtter derfor overordnet Konkurrencerådets henstillinger. F&P har allerede helt konkret foreslået, at Finanstilsynet bruger de beføjelser, som de har i kraft af rimelighedskravet i FIL §20, til at stoppe krydssubsidieringen. Som ovenfor nævnt vil F&P bidrage med et brancheinitiativ om åbenhed om omkostninger ved pensionsordninger under udbetaling, fordi netop disse ordninger kan være med til at finansiere underskuddet på risikodækningerne.

Anbefaling 3.3. Arbejdsmarkedspensionsselskabernes incitament til - og mulighed for - at konkurrere på det kommercielle marked styrkes

Det anbefales bl.a., at fjerne de skattemæssige barrierer, som AMP-selskaberne møder, hvis de ønsker at konkurrere om virksomhedskunderne på det kommercielle marked. Det kan fx ske ved, at afkastet på egenkapitalen i tværgående pensionskasser og arbejdsmarkedsrelaterede livsforsikringsselskaber overgår til at blive selskabsbeskattet. Tværgående pensionskasser og arbejdsmarkedsrelaterede livsforsikringsselskaber kan, som følge af deres selskabsform, ikke indtræde på det kommercielle marked uden at ændre selskabsform eller uden at oprette et datterselskab. Det kan begrænse deres incitament til og muligheder for at konkurrere med de kommercielle selskaber. Det er samtidig et hensyn, at konkurrencen sker på lige vilkår.

Et af udgangspunkterne for anbefalingen er en forudsætning om, at tværgående pensionskasser og (de selskabsskattefritagne) arbejdsmarkedsrelaterede livsforsikringselskaber har et væsentligt skattemæssigt incitament til ikke at gå ind på firmapensionsmarkedet.

Forsikring & Pension

Sagsnr. GES-2017-00241

DokID 393916

Hvad angår skattereglerne fokuseres i alt for høj grad på satsforskellen mellem selskabsbeskatning af indtjening til egenkapitalen (22 pct.) og PAL-beskatning (15,3 pct.), hvor sidstnævnte er relevant for de tværgående pensionskasser og arbejdsmarkedsrelaterede livsforsikringselskaber.

Der er væsentlige forskelle mellem de to beskatningsregimer, herunder i opgørelsen af beskatningsgrundlaget, sambeskatningsmuligheder mv, som gør billedet noget mere kompliceret. Forskellen mellem de to beskatningsformer overvurderes derfor, når man kun fokuserer på satsforskellen, og væsentlige nuancer går tabt.

Anbefaling 3.4 Der indføres forbud mod at det på forhånd er fastlagt i udbuddet af en pensionsordning, at den pågældende mægler står for efterfølgende rådgivning af opspareren
Det anbefales, at der indføres forbud mod, at det på forhånd er fastlagt i udbuddet af en pensionsordning, at det er den pågældende mægler, som skal stå for den efterfølgende rådgivning. Det skal åbne for, at pensionselskaber kan vælge at afgive tilbud med og uden tilbud om rådgivning. Dermed får virksomhederne bedre mulighed for at sammenligne priser og vilkår for den efterfølgende rådgivning af medarbejderen. Samtidig kan det i højere grad åbne muligheden for, at AMP-selskaber kan byde ind på udbud, som er foretaget gennem en mægler.

Anbefaling 3.5 Mægleres uvildighed skal styrkes
Det anbefales, at der indføres forbud mod, at mæglere sælger egne fonde gennem pensionselskaber og samtidig kan kalde sig uafhængige. Det skal sikre mæglerens uvildighed, og at mægleren har incitament til at varetage virksomheder og medarbejders interesser. Det anbefales også, at tilsynsmyndighederne skærper sit fokus på, hvorvidt uafhængige mægleres salg af diverse ydelser til pensionselskaber har samme skadelige virkninger som en direkte provision. Sådanne betalinger kan hæmme konkurrencen markant, og det foreslås, at betalinger med sådanne virkninger skal forbydes af Finanstilsynet.

F&P støtter anbefaling 3.4 om, at der indføres forbud mod, at det på forhånd er fastlagt i udbuddet af en pensionsordning, at den pågældende mægler står for efterfølgende rådgivning af opspareren.

F&P mener, at uvildige mæglere som udgangspunkt bidrager positivt til et effektivt marked. Pensionsprodukter er komplicerede og derfor kan der være brug for hjælp for virksomhederne til at tilrettelægge udbud af firmapensionsordninger og foretage det endelige valg af ordning.

Uvildige mæglere kan styrke konkurrencen og produktudviklingen ved at kvalificere kundens valgproces. Det er godt for kunderne, hvis de via uvildige mæglere er sikret adgang til objektiv rådgivning på tværs af forsikrings- og pensionsprodukter og udbydere – mod betaling fra den enkelte kunde. Det er imidlertid afgørende, at man kan regne med, at pensionsmæglerne reelt er uafhængige. I modsat fald vil mæglerne blot være et fordyrende led, uden at bidrage til, at de bedste produkter vinder fremme, og de dårligste konkurreres ud af markedet.

F&P deler derfor Konkurrencerådets synspunkt om det uhensigtsmæssige i, at pensionsmæglere kan have økonomiske fordele af at vælge bestemte pensionselskaber. Det kan være tilfældet, fx hvis mægleren sælger ydelser til pensionselskaber. Dermed kan salget af ydelser virke som en indirekte provision, hvis der er en opfattelse af, at det er svært at vinde udbud for pensionselskaber, der ikke køber de pågældende ydelser ("soft" commission).

Vi er enige med Konkurrencerådet i, at der er behov for at stramme op på reglerne for at sikre uvildigheden blandt mæglere. F&P har i 2018 sendt et brev til Erhvervsministeren med konkrete forslag til at stramme op på lovgivningen. Det rene snit vil indebære, at der er forbud mod betaling overhovedet fra pensionselskaber til mæglere, der står for et udbud.

Anbefaling 4.1 Der arbejdes på at komme eksisterende klatpensioner til livs. Det anbefales, at eksisterende små hvilende ordninger uden tilknyttede rettigheder automatisk overføres til det selskab, hvor opspareren aktivt indbetaler til. Hvis opspareren derimod har tilknyttede rettigheder til pensionsordningen, fx garantier, skal opspareren have rådgivning af det modtagende selskab. De tilknyttede rettigheder skal opfylde et vist rimelighedskrav, før der er krav om rådgivning. Opspareren skal informeres, inden en klatpension er ved at blive flyttet, og det skal være let for opspareren at stoppe overførslen. I 2017 var der samlet set næsten 7 mia. kr. i klatpensioner. Værdien af disse klatpensioner risikerer at blive spist op af gebyrer.

F&P er enig i at arbejde for at nedbringe antallet af små hvilende pensioner, og vi indgik derfor også konstruktivt i Arbejdsgruppen om sikring af små hvilende pensioner under Beskæftigelsesministeriet. Arbejdsgruppen kom med sine anbefalinger i 2017.

F&P bakker som Konkurrencerådet op om de anbefalinger, der ligger fra 2017, og branchen bidrager til at løse problemet. Det er afgørende for F&P, at kunderne får mest muligt ud af deres pensionsopsparing – og samtidig, at ingen mister rettigheder. Det er derfor vigtigt, at en pensionsordning kun bliver flyttet, hvis det er til kundens fordel. I mange tilfælde kan det være en fordel for kunden at flytte helt små depoter, da de kan blive "spist" af administrationsomkostninger.

Der er således indført en "flagning" i PensionsInfo, når en pensionskunde har en opsparing under 20.000 kr. (ikke 25.000 kr. som Konkurrencerådet definerer en klatpension til). Det er i 2017 vedtaget af F&P's bestyrelse, at alle pensioner under 20.000 kr. overføres gebyrfrit, uanset hvilke overførselsgebyrer et selskab ellers måtte tage. Selskaberne sender endvidere løbende information til opsparerne med små depoter om det hensigtsmæssige i, at kunderne får samlet deres pensioner.

Samtidig viser de tal, som F&P har indsamlet, en svagt faldende tendens for antallet af små hvilende pensioner. Senest er der udarbejdet en opgørelse for perioden 2015-2017, som viser et fald i antallet af ordninger på 6 pct. for ordninger under 20.000 kr. Analysen viser samtidig, at i hvert fald 40 pct. af disse små ordninger indeholder garantier eller forsikringer, hvor pensionskunden risikerer at miste en rettighed ved at flytte ordningen.

Konkurrencerådet anbefaler endvidere, at små hvilende pensioner defineres med højere grænse end de 20.000 kr. som er defineret i arbejdsgruppen under Beskæftigelsesministeriet, fx 50.000 eller 100.000 kr. Det giver selvfølgelig god mening at indeksere de 20.000 kr., så de følger med prisudviklingen – evt. ikke hvert

år, men eksempelvis hvert femte år med større spring. Vi vil dog advare mod at sætte grænsen markant op. Dels vil garantier, forsikringer mv. blive mere betydningsfulde, des højere opsparingen er, og dels vil eksempelvis 100.000 kr. ikke være en klatpension for mange grupper. Eksempelvis indbetaler en ufaglært omkring 30.000 kr. årligt til sin pensionsopsparing og herfra trækkes udgifter til risikodækninger som fx tab af erhvervsevne og kritisk sygdom.

Forsikring & Pension

Sagsnr. GES-2017-00241

DokID 393916

Konkurrencerådet anbefaler, at små ordninger automatisk flyttes til pensionsopsparens nye pensionsordning. Pensionselskaberne får dog ikke automatisk besked om, hvor en pensionskunde flytter hen ved ophør af indbetalinger. Pensionselskabet skal derfor under alle omstændigheder kontakte kunden og vil i den forbindelse informere om flyttemuligheden og særligt ved små ordninger oplyse om fordelene ved at flytte ordningen.

Konkurrencerådet er tilsyneladende ikke bekendt med de aftaleretlige begrænsningerne i brugen af passiv accept på dette område, og angiver derfor med god grund, at en grundig juridisk analyse er nødvendig for at afgøre, om klatpensioner kan flyttes med passiv accept:

- I forbindelse med Arbejdsgruppen under Beskæftigelsesministeriet om små, hvilende pensioner vurderede Justitsministeriet, at den eksisterende bestand af fripolicer, og de potentielle fripolicer som eksisterende aftaler kan blive til, kun i ret begrænset omfang kan overføres ved passiv accept. Det skyldes, at der i mange tilfælde er tilknyttet garantier, forsikringer eller andre former for rettigheder til ordningerne.
- Finanstilsynet har i flere år haft fokus på information og rådgivning ved overførsels af pensionsopsparing. Finanstilsynets krav kan udledes af fx Finanstilsynets udtalelse af 11. december 2014 om omvalg efter FIL § 60a og Finanstilsynets rapport af 4. januar 2018 om information og rådgivning ved jobskifte.
- Finanstilsynet har tidligere afvist negativ aftaleindgåelse (afgørelser af 5. juli og 12. september 2017 til hhv. Tryg og Topdanmark). Tilsvarende har Forbrugerombudsmanden i hørings svar til Finanstilsynet af 31. januar 2019 ved lovforslag om indførelse af digital kommunikation uden kundens aktive accept.

Anbefaling 4.2 Fremadrettet skal det fremgå af pensionskontrakter, at hvilende ordninger overføres som default

Det anbefales, at 'default' for hvilende ordninger ændres for fremtidige kontrakter. I stedet for, at hvilende ordninger forbliver i det eksisterende pensionselskab, skal de fremadrettet automatisk som default overføres til det selskab, opspareren indbetaler til, med mindre opspareren aktivt beslutter noget andet. Den automatiske overførsel skal ske senest halvandet år efter den seneste indbetaling til ordningen og skal gælde indtil fx 5 år før man går på pension. Hvis opspareren har tilknyttede rettigheder til pensionsordningen, skal opspareren have rådgivning af det modtagende selskab inden overførslen eventuelt sker. De tilknyttede rettigheder skal stå mål med de samlede omkostninger ved at fastholde den hvilende ordning før der skal være krav om rådgivning. Det skal være med til at sikre, at der ikke tilknyttes rettigheder til fremadrettede ordninger uden særlig værdi for opspareren, for at bremse den automatiske overførsel.

Vilkårene skal indarbejdes som en standard i nye pensionskontrakter, således at den gælder for disse ordninger når og hvis de på et tidspunkt bliver hvilende. Den automatiske overførsel skal ikke, hvis opspareren er tæt på folkepensionsalderen når ordningen bliver hvilende. Det er således ikke nødvendigvis til opsparerens fordel at flytte et (stort) depot over til en ny ordning tæt på pensionering. Anbefalingen vil formentlig kræve, at pensionselskaberne i nytegnede pensionskontrakter indfører, at ordningen kan flyttes med passiv accept, når indbetalingen ophører, givet at opspareren har en ny ordning gennem ansættelsesforhold, hvor der indbetales til.

Der kan være mange gode grunde til at vælge ikke at flytte en hvilende opsparing. Fx kan opspareren aktuelt være uden en pensionsordning, som der indbetales til som følge af job uden pension eller sygdom, uddannelse, udlandsophold mv. Eller der kan være tilknyttet en ydelsesgaranti eller tilknyttede forsikringsprodukter med dækninger, som bortfalder ved overførsel til en anden ordning.

Hvis det er muligt at samle ordningerne, og der ikke er tale om tab af rettigheder i form af garantier eller risikodækninger, vil det ofte være en fordel i form af sparede omkostninger.

Det som taler imod en default-ordning, som automatisk overfører den hvilende ordning til det nye pensionsselskab, er det nævnte tab af rettigheder.

Men selv ved fremtidige hvilende ordninger, som forslaget omfatter, kan der være situationer, hvor kunden ved at flytte mister nogle vigtige rettigheder. Det kan stadig være tilknyttede forsikringsprodukter med dækninger og (lave) ydelsesgarantier.

Hertil kommer de betydelige aftaleretlige begrænsninger i brugen af passiv accept på dette område, jf. punkterne nævnt under **anbefaling 4.1**.

Endelig eksisterer der ikke i dag en automatisk videregivelse af oplysninger til pensionselskaberne om, hvor tidligere pensionskunder flytter til. Det vil skulle etableres, hvis en sådan løsning skal fungere.

Der er således mange årsager til, at det skal overvejes meget grundigt, før en default-ordning indføres – så kundernes interesser varetages. F&P deltager gerne i drøftelserne herom.

Anbefaling 4.3 Der udvikles sammenligningsværktøj til hvilende ordninger. Det anbefales, at der udvikles et sammenligningsværktøj, som kan bruges til at informere om priser, tilknyttede rettigheder, afkast og risiko på de hvilende ordninger man har, samt de fordele og ulemper der er ved at flytte ordningen til et andet selskab. Sammenligningsværktøjet kan placeres som en del af Pensionsinfo. Det er i den forbindelse et vigtigt hensyn at fastholde, at Pensionsinfo skal være enkelt og tilgængeligt.

Det er væsentligt, at en sammenligning af vilkårene for hvilende ordninger giver kunderne de relevante informationer, herunder om afkast og andre forhold, der kan have betydning for fordelagtigheden af at flytte en ordning. Det gælder ikke mindst muligheden for at videreføre eventuelle garantier og risikodækninger ved en flytning. Oplysning om omkostninger kan således ikke stå alene, idet der her ved oplagt kan tegnes et skævt billede af fordele og ulemper ved at flytte en ordning. Sammenligner man fx flytning fra en garanteret til en ugaranteret ordning, bør det stå klart, at til gengæld for lavere omkostninger giver man afkald på en garanti. Om det er fordel eller ulempe for kunden, afhænger bl.a. af prissætningen af garantien. På samme måde bør kunderne gøres opmærksomme på, at højere omkostninger til investeringsadministration ikke nødvendigvis medfører lavere nettoafkast (efter omkostninger). Det fremgår af kapitel 4 i Konkurrencerådets rapport.

Det bør være muligt at etablere et overordnet sammenligningsgrundlag, som ikke nødvendigvis er udtømmende for alle beslutninger. Dette grundlag synes oplagt at integrere sammenligningen af hvilende pensioner i Fakta om pension. Det kan ske ved en udvidelse af galleriet af persontyper, og selskaberne kan supplere de data, der allerede indtastes for de typiske indbetalingsbaserede ordninger, med data for de typiske hvilende ordninger.

Anbefaling 4.4 Det gøres muligt for det afgivende selskab at kontakte opsparere, der aktivt har besluttet at flytte deres depot. Det anbefales, at der skal være en stand-still periode fra opspareren har truffet en aktiv beslutning om at overføre et depot til den faktiske overførsel sker. I denne periode skal det være muligt for det afgivende selskab at henvende sig til opspareren med henblik på at fastholde opspareren. Henvendelsen skal tage udgangspunkt i alle relevante oplysninger for opspareren, således opspareren får en reel mulighed for at vurdere hvilket selskab, der er mest attraktivt. Det skal kun være muligt for det afgivende selskab at stoppe overførslen, hvis forbrugeren aktivt har givet tilladelse hertil. Hvis opspareren ikke giver en sådan tilladelse, overføres depotet til det nye selskab efter stand-still perioden. Det er en betingelse, at det afgivende selskab overholder reglerne om uanmodede henvendelser i markedsførings- og forbrugeraftaleloven.

F&P er helt enig med Konkurrencerådet i, at der skal være en symmetrisk mulighed for afgivende og modtagende selskab til at kontakte pensionsopsparerne, der har anmodet om depotoverførsel, og informere og rådgive dem om deres pensionsforhold. Det sikrer, at forbrugere får rådgivning fra selskaber, der har kendskab til både det nuværende og fremtidige produkt. Hermed sikres, at eventuelle rettigheder ikke mistes, uden at forbrugeren har mulighed for at forholde sig til det.

Anbefaling 4.5 Der skabes mere fleksibilitet i kravene til ydelsessammensætning, når indbetalingerne stopper

Det anbefales, at arbejdsmarkedets parter gennemgår betingelserne i overenskomsterne for at sikre, at de ikke indeholder unødigt fastlåsende vilkår, og at der også indføres mere fleksibilitet i kravene til ydelsessammensætning. På den måde kan opsparene lettere flytte deres hvilende ordninger, hvis de ønsker det. Det er samtidig et hensyn, at markedet for livrenter skal fungere effektivt. Det kan betyde, at kravene for så vidt angår livrenter må fastholdes, eller at der etableres bedre adgang til at flytte livrenteordninger mellem selskaber mod betaling/kompensation.

Det er, som Konkurrencerådet anfører, overenskomsterne, der stiller krav til ydelsessammensætning også ved eventuel flytning. Pensionselskaberne indretter ordningerne efter, hvad parterne aftaler.

Kravene til ydelsessammensætning har tæt sammenhæng med **anbefaling 4.2**, da kravene til ydelsessammensætning, som rapporten nævner, har betydning for, om en default-ordning for flytning af hvilende ordninger evt. vil kunne lade sig gøre. Vi anfører som kommentar til **anbefaling 4.2**, at da der selv ved fremtidige hvilende ordninger kan være tale om tab af rettigheder for kunden, bør en default-ordning overvejes grundigt. **Anbefaling 4.5** bør i givet fald overvejes i samme forbindelse.

Anbefaling 4.6 Gebyret ved overførsel af depoter gøres omkostningsbaseret

Det anbefales, at gebyret ved overførsel af depotet gøres omkostningsbaseret. Det medfører, at selskaberne ikke kan tage et højere gebyr for overførsel af depoter, end de omkostninger selskabet har ved overførslen. Desuden anbefales, at det fortsat er gebyrfrit at overføre små klatpensioner, sådan som det blev anbefalet af arbejdsgruppen om sikring af små hvilende pensioner i 2017.

F&P mener, at pensionselskaberne bør have mulighed for at opkræve et gebyr for de administrative omkostninger ved overførslen. Det er vigtigt for mange pensionselskaber, at de kunder, der får overført deres depot til et andet selskab, også betaler for de administrative omkostninger ved overførslen.

Nogle pensionselskaber har derfor et gebyr, der fratrækkes kundens depot i forbindelse med overførsel. Om pensionselskabet fratrækker et gebyr og størrelsen af det, fremgår af Fakta om Pension. Den typiske gebyrstørrelse er mellem 1.000 kr. og 2.000 kr. For år tilbage var der eksempler på langt større flyttegebyrer (op til 7 pct. af depotet), men som følge af stigende åbenhed og fokus på gebyrer, er den praksis ophørt.

Informationen på Fakta om Pension om størrelsen af et evt. gebyr sikrer markedsdisciplin og forhindrer som udgangspunkt urimeligt høje gebyrer. Hvis der er behov for yderligere forbrugerbeskyttelse, kan Finanstilsynet udstede og håndhæve et eksplicit forbud mod urimelige gebyrer.

Anbefaling 4.7 Det sikres at opsparere med ældre garantier får mulighed for at medtage flere midler ved skift, herunder en andel af de akkumulerede værdireguleringer og det kollektive bonuspotentiale

Det anbefales, at opsparere, som indgår i rentegrupper, hvor der ikke optages nye medlemmer, får mulighed for at få en andel af de akkumulerede værdireguleringer og en andel af det kollektive bonuspotentiale med ved skift til et andet selskab. Det er vigtigt, at de opsparere, der skifter væk fra en lukket rentegruppe, ikke opnår en gevinst på bekostning af de opsparere, der forbliver i den lukkede rentegruppe. Derfor skal det være muligt at fratække et risikotillæg fra de akkumulerede værdireguleringer/det kollektive bonuspotentiale ved en flytning.

F&P er modstander af forslaget, da det har karakter af negativ produktregulering rettet mod et centralt, kollektivt element i gennemsnitsproduktet. Det er vigtigt, at det fortsat er muligt at udbyde disse produkter, når kunderne efterspørger dem i den samlede produktpalette på pensionsmarkedet.

Gennemsnitsrenteproduktet er et kollektivt produkt. Det betyder, at produktet ikke er baseret på et princip om, at man til ethvert tidspunkt skal kunne regne præcist ud på kr. og øre, hvad der "tilhører" den individuelle kunde, jf. bilag 1. Gennemsnitsrenteproduktet er derimod baseret på "nøgen-ind-nøgen-ud"-princippet, som betyder, at når en pensionsopsparer træder ind i kollektivet, får vedkommende andel i de kollektive midler, der er i ordningen på det tidspunkt. Tilsvarende har vedkommende ikke ret til en andel af de kollektive midler, hvis ordningen forlades før tid.

Hvis man pålægger selskaberne at udbetale kunderne en forholdsmæssig andel af det kollektive bonuspotentiale (KB) ved flytning, indebærer det, at tæppet trækkes væk under gennemsnitsrenteprodukter. Det skyldes, at hvis der eksisterede en forpligtelse til at individualisere KB, således at alle kunder kunne tage deres forholdsmæssige andel med, kunne det resultere i, at der slet ikke var noget KB, som selskabet kunne benytte til at absorbere tab og udjævne over tid og mellem individer. I så fald er det tvivlsomt, om selskabet overhovedet vil kunne forsvare at udbyde et garanteret gennemsnitsrenteprodukt.

Reglerne i omvalgsbekendtgørelsen sikrer, at når et selskab ønsker at tilbagekøbe de garantier, selskabet har udstedt til kunderne, så skal garantierne værdiansættes på en måde, der ikke favoriserer det tilbageværende kollektiv eller selskabet. Med andre ord må selskabet ikke kunne udnytte sin ekspertise, sit forhold til kunden osv. til at overtale kunden til at tilbagesælge sine garantier til en pris, der er til fordel for det tilbageværende kollektiv eller selskabet. Ræsonnementet bag reglerne er, at da selskabets formål med et gennemføre omvalg ofte er at komme af med kollektivet, kunne der være formodning for, at det reelt ville være selskabets egenkapital, der ville blive styrket, hvis omvalg kunne gennemføres på andre vilkår end dem, omvalgsbekendtgørelsen foreskriver.

F&P støtter derfor ikke anbefalingen om, at en opsparer, som indgår i rentegrupper, hvori der ikke optages nye medlemmer, får mulighed for at få akkumulerede værdireguleringer og en andel af kollektivt bonuspotentiale med ved skift til et andet selskab.

F&P kender ikke til selskaber, der i dag tilbyder en sådan ordning, da det risikerer at stille de tilbageværende medlemmer ringere. Gennemsnitsrenteproduktets karakter er jo netop det kollektive, også når bestanden ikke længere optager nye

medlemmer. Et enkelt selskab giver i dag kunder, der har et garanteret produkt som fripolice i selskabet, mulighed for at flytte ordningen til et af selskabets egne markedsrenteprodukter, forudsat at kunden allerede indbetaler til en markedsrenteordning i selskabet. Vilklårene for flytningen svarer til omvalgsbekendtgørelsens regler for omvalg, dog fraset et mindre fradrag. Fradraget har karakter af en værnsregel.

De muligheder, som dette selskab giver for at få kollektive midler med ved flytning, er således mere afgrænsede end rækkevidden af den første anbefaling i **anbefaling 4.7**, eftersom retten

- kun er for fripolicer,
- kun er i forbindelse med flytning til en specifik eksisterende aktiv police og
- kun er inden for samme selskab.

Herved kan det pågældende selskab sikre, at der ikke spekuleres imod kollektivet. Sådanne muligheder vil formentlig kunne finde anvendelse i andre selskaber, der i øvrigt opererer under sammenlignelige forretningsmodeller.

Det vil som tidligere nævnt være endnu mere problematisk at give adgang til at medtage KB i ordninger, hvor der stadig tegnes nye kunder ind. I disse ordninger vil der være yderligere forhold, der kan bringe kollektivets beskyttelse i fare, fordi der i givet fald også vil skulle tages hensyn til nye medlemmer, som træder ind i kollektivet. Dette er uddybet i bilag 1.

Anbefaling 4.8 Der skabes mere frihed til at flytte ratepension og aldersopsparing efter overgang til pension

Det anbefales, at personer, som har sparet op gennem en ordning tegnet gennem et ansættelsesforhold, får mulighed for at flytte sin ratepension og aldersopsparing til et andet pensionselskab, når personen er gået på pension. Når opspareren er gået på pension, er der ikke nødvendigvis længere på samme måde et tilhørsforhold til arbejdsgiveren eller overenskomstområdet. Samtidig udløber mange af de tilknyttede forsikringsdækninger, hvilket betyder, at det er lettere at åbne op for muligheden for at flytte ordningen.

Hvis der åbnes op for, at livrenter frit kan flyttes ved overgangen til pension er der risiko for, at opsparerne kan spekulere i at flytte pensionsopsparingen til et selskab, hvor medlemmerne har en kortere forventet levetid. Det anbefales, at der nedsættes en arbejdsgruppe, som ser på, om det er muligt at åbne op for, at livrenter kan flyttes uden at det giver mulighed for den form for spekulation.

Det anbefales endvidere at nedsætte en arbejdsgruppe, der skal ses på om det også skal være muligt at flytte ratepension og aldersopsparing til et pengeinstitut. Arbejdsgruppen kan derover overveje, om pengeinstitutterne skal have mulighed for at udbyde et livrentelignende produkt uden forsikringselement. Det kan i den forbindelse også overvejes om grænserne for indbetalinger til rate og alderspension skal justeres med henblik på at styrke pengeinstitutternes mulighed for at konkurrere med pensionselskaberne.

Det grundlæggende problem ved forslaget, som Konkurrencerådet også er opmærksom på, er, at forslaget muliggør, at der kan spekuleres mod livrenteordningernes levetidsgrundlag ved at vælge ordninger med kort forventet levetid. Det viser de svenske erfaringer også.

En yderligere udfordring er, at Finanstilsynet for nylig har præciseret over for pensionselskaberne, at selskabernes bestyrelser har ansvaret for at tage stilling

til de egenskaber, som er knyttet til produkterne, herunder hvilke ydelser og hvilken ydelsesprofil (dvs. faldende eller stigende ydelser), produktet skal give anledning til i udbetalingsfasen, samt hvilken risiko, der er for, at ydelsen må sættes ned for produkter uden risiko. Erfaringsmæssigt har pensionsopsparererne et ønske om stabile udbetalinger. **Anbefaling 4.8** gør det vanskeligere for selskabernes bestyrelser at leve op til Finanstilsynets præcisering og opsparerernes ønske, fordi øget mobilitet på aktuelle pensioner øger usikkerheden.

Som Konkurrencerådet gør opmærksom på, kan der være tale om ændrede pensionsvilkår, hvis skiftet fx medfører, at pensionisten overgår til individuelle vilkår. Derfor har forslaget, der er motiveret af ønsket om mere frihed til at vælge pensionselskab efter pensionering, også konsekvenser for vilkår og rettigheder. Det er vanskeligt at forestille sig, at den enkelte pensionist kan overskue kvaliteten af de enkelte kapitalforvaltere og konsekvenser af ændrede vilkår. Realistisk set forudsætter forslaget derfor også rådgivning.

Mange overenskomster begrænser muligheden for at flytte ordninger efter overgang til pension. Derfor opfordrer vi Konkurrencerådet til også at indhente vurderinger af anbefalingen fra arbejdsmarkedets parter.

Konkurrencerådet foreslår, at man ser på et nyt "livrentelignende" produkt, der skal kunne udbydes af pengeinstitutter. Det står F&P dybt uforstående over for. Fra politisk side har der været et ønske om, at den livsvarige aldersforsørgelse skal være hovedhjørnestenen i pensionsopsparingen. Det er sikret af lofterne over indbetalinger til ratepension og aldersopsparing. Det er kun livrenter, som er et forsikringsprodukt, der kan sikre, at man ikke løber tør for penge uanset, hvor længe man lever. Det er til glæde for både den enkelte og samfundsøkonomien. Derfor er det vigtigt, at markedet fungerer godt, og det tjener ikke noget formål at lave et nyt produkt, som netop *ikke* har de egenskaber.

Anbefaling 4.9 Det sikres at opsparende får en større andel af den kollektive kapital med, hvis depotet flyttes til et andet pensionselskab
Det anbefales, at opsparerne kan få en større del af den kollektive kapital med, hvis depotet flyttes til et andet pensionselskab. Anbefalingen retter sig både mod det kollektive bonuspotentiale i gennemsynsrenteprodukter samt egenkapitalen i kundejede selskaber. Som et alternativ til egenkapital kan selskaberne benytte individuelle særlige bonusordninger, som på lige fod med egenkapitalen tæller med i selskabernes solvensgrundlag. Således kan selskaberne i højere grad end i dag individualisere egenkapitalen, uden at dette svækker selskabets solvensgrundlag. Hvis opsparerne kan få en større andel af den kollektive kapital med ved skift, kan det øge det konkurrence-tryk, som efterspørgselsiden kan lægge på pensionselskaberne. Hvis det bliver muligt at medtage en større del af det kollektive bonuspotentiale skal det overvejes, hvordan det undgås, at opsparende kan spekulere i at skifte ind i et selskab alene for at få del i den kollektive kapital i selskabet. Det kan fx sikres ved, at opsparerne ved indtrædelse i ordninger med kollektiv kapital skal betale en pris for at træde ind. Dermed erstattes det såkaldte "nøgen-ind-nøgen-ud" princip med et "noget- ind-noget-ud" princip i disse tilfælde.

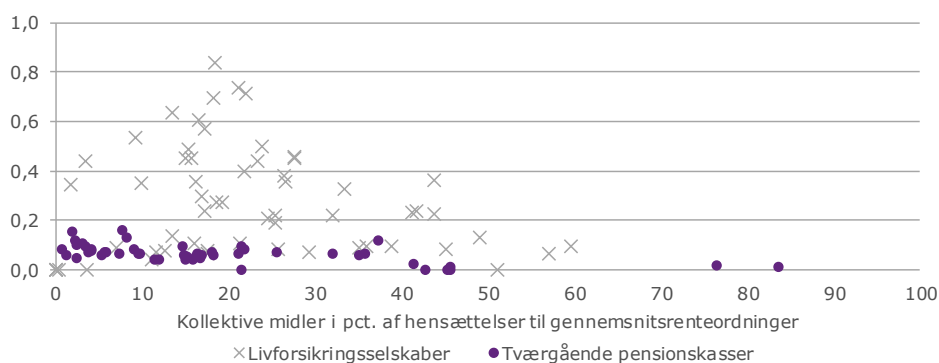
Baggrunden for **anbefaling 4.9** er en hypotese i rapporten om, at kollektive reserver virker hæmmende på mobiliteten på grund af en indlåsnings effekt, og at selskaberne derfor ikke har den nødvendige tilskyndelse til at holde omkostningerne nede.

Denne hypotese er teoretisk beskrevet i bilag 10 til rapporten, men den er ikke empirisk underbygget. F&P har belyst hypotesen ved at undersøge, om der er tegn på, at administrationsomkostningerne er højere i selskaber, hvor de kollektive reserver inkl. akkumuleret værdiregulering udgør en relativ stor del af hensættelserne. I overensstemmelse med antagelserne bag modellen i rapportens bilag 10 har vi i vores undersøgelse defineret de kollektive midler som de midler, en kunde ikke kan tage med ved skift af selskab. De midler består ud fra denne definition af kollektive midler inkl. akkumuleret værdiregulering. Over perioden 2015-2018 er der ingen tegn på, at selskaber med høje kollektive midler inkl. akkumuleret værdiregulering også har høje administrationsomkostninger – snarere tværtimod, jf. figur 1.

Det betyder, at Konkurrencerådets hypotese, hvis den er sand, domineres af andre effekter, og muligvis er hypotesen forkert. På den baggrund og uden yderligere undersøgelser er der ikke empirisk støtte til **anbefaling 4.9**.

Figur 1 Selskaber med høje kollektive reserver inkl. akkumuleret værdiregulering har ikke højere administrationsomkostninger (2015-2018)

Administrationsomkostninger i pct. af hensættelser

Anm.: Administrationsomkostningerne til gennemsnitsrenteordninger er beregnet på baggrund af selskabernes ÅOK-/ÅOP-metodebeskrivelser, som indeholder en detaljeret omkostningsopgørelse. Kollektive midler udgøres i figuren af midler, som en kunde ikke direkte kan tage med ved skift af selskab. Det drejer sig om kollektivt bonuspotentiale samt en forholdsmæssig andel af de kollektive særlige bonus-hensættelser relateret til gennemsnitsrenteordninger og den akkumulerede værdiregulering.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Finanstilsynet og selskabernes ÅOK-/ÅOP-metodebeskrivelser.

Der er endvidere i rapporten anført, at kundeejede selskabsskattepligtige selskaber har større tilskyndelse til individualisering af kapitalen i form af særlige bonushensættelser end selskaber, der kun er PAL-skattepligtige.

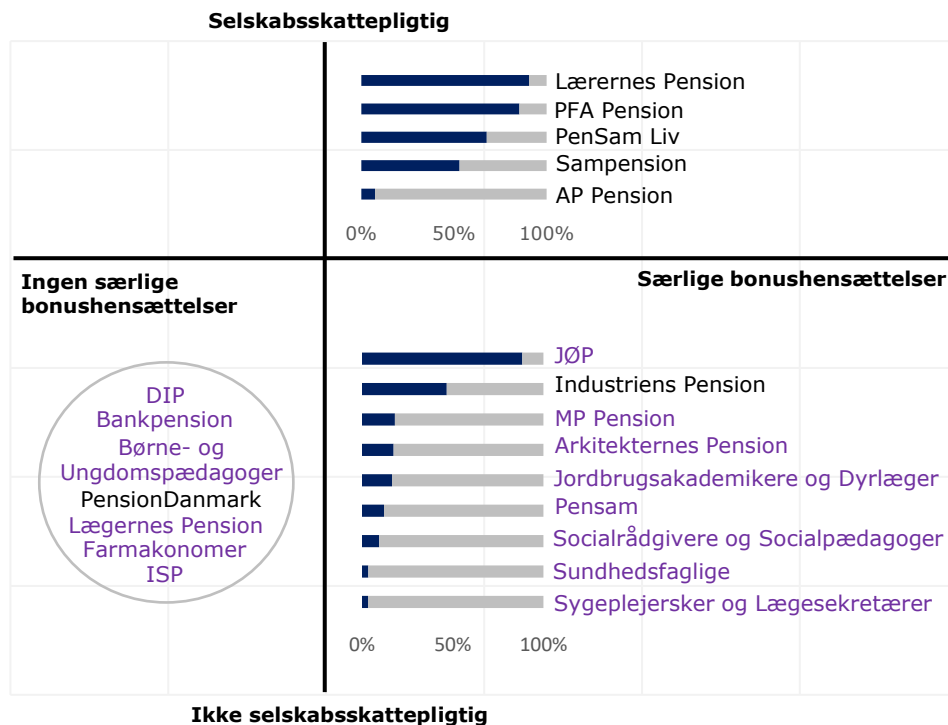
Det er F&P's opfattelse, at den omtalte skattemæssige tilskyndelse kun er af sekundær betydning for selskabernes valg. De primære begrundelser for at anvende særlige bonushensættelser er af forretningsmæssig karakter, herunder fx - som rapporten selv omtaler - behovet for at kunne opbygge tilstrækkelig kapital, når ekstern kapitaltilførsel ikke er mulig. Supplerende kan nævnes medlemspræferencer for fordeling mellem individualiserede og kollektive reserver, historik i forbindelse med tidligere fusioner mv. Denne opfattelse underbygges af figur 2.

Figur 2. Ingen éntydig sammenhæng mellem kunde- og medlemsejede selskabers skatteregime og deres brug af særlige bonushensættelser

Forsikring & Pension

Sagsnr. GES-2017-00241

DokID 393916

Anm.: Pensionskasser = lilla, Livsforsikringselskaber = sort

De vandrette linjer angiver selskabernes andel af særlige bonushensættelser (blå) i forhold til egenkapitalen (grå), beregnet svarende til figur 8.6 i Konkurrencestyrelsens rapport.

Anbefaling 5.1 Branchen afskaffer løbende muligheden for at bruge standardsatser for visse aktivklasser i beregningen af ÅOP og ÅOK
 Det anbefales, at branchen fortsætter indsatsen med at reducere anvendelsen af standardsatser i opgørelsen af investeringsomkostninger for de forskellige aktivklasser. Det vil øge gennemsigtigheden og mindske incitamentet til at flytte en større del af prisen over på forvaltnings/investeringsiden. I dag, hvor selskaberne for mange aktivklasser kan bruge standardsatser, får opsparerne ikke oplyst den reelle pris for forvaltning af deres opsparing. Det kan være med til at bidrage til den skæve prissætning af hhv. forsikring og kapitalforvaltning i de kommercielle selskaber.

Det er svært at være uenig i, at det foretrukne er at bruge faktiske satser i omkostningssammenligninger. F&P har valgt løsningen med standardsatser, fordi det i praksis er administrativt meget tungt – og i nogle tilfælde umuligt – at indhente fuldstændige og retvisende omkostningsoplysninger fra eksterne kapitalforvaltere, især udenlandske forvaltere. Det er derfor en billigere løsning for kunderne, at vi bruger standardsatser for udvalgte aktivklasser. Samtidig udgør de aktivklasser, som standardsatser kan bruges på, skønsmæssigt højst 20 pct. af selskabernes investeringer. For langt den største del af investeringerne er der krav om at anvende faktiske omkostninger ved beregningen af ÅOK/ÅOP.

Sammen med medlemmerne kigger F&P løbende på, om der er behov for at justere på branchereglerne for beregning af ÅOK/ÅOP i lyset af markeds- og produktudviklingen. Og standardsatserne opdateres jævnligt, så ændringer i markedet og finansiell innovation bliver afspejlet i standardsatserne.

F&P vil dog mere præcist undersøge, hvor stor en andel af investeringsomkostningerne, der aktuelt fastlægges ved standardsatser, og hvordan denne andel har udviklet sig de senere år.

Anbefaling 5.2 Det gøres muligt for opsparerer at se prognoseberegninger baseret på både standardiserede og faktiske investeringsomkostninger. Det anbefales, at selskaberne i deres prognoseberegninger som default bruger de standardiserede priser på kapitalforvaltning/investering. Det svarer til de principper, som anvendes i dag. Det er imidlertid et selvstændigt hensyn at synliggøre den mulige betydning af priserne på kapitalforvaltning i prognoserne. Derfor anbefales, at det også bliver muligt at se et prognoseforløb, hvor der anvendes faktiske priser for kapitalforvaltning/investering, som betales af opsparende i selskabet i stedet for de standardiserede investeringsomkostninger.

F&P er tilfredse med, at Konkurrencerådet anerkender selskabernes brug af standardiserede investeringsomkostninger som default i prognoseberegninger.

Det er en logisk konsekvens af brugen af standardiserede forudsætninger for bruttoafkast, der fastlægges af et uafhængigt og sagkyndigt råd på baggrund af input fra tre internationale finanshuse, jf. www.pensionsprognoser.dk

Valget af standardiserede forudsætninger for bruttoafkast skyldes et ønske om at undgå, at selskaberne konkurrerer på at have de mest optimistiske forventninger. Det ville ikke være i kundernes interesse.

En analyse fra F&P viser, jf. link i afsnit 3, at højere investeringsomkostninger generelt ikke reducerer det afkast, som kunderne får – nettoafkastet. Analysen viser, at der ikke er tegn på nogen statistisk signifikant korrelation mellem nettoinvesteringsafkast og investeringsomkostninger. Det samme viser analyserne i konkurrencerapportens kapitel 4.

En økonomisk tolkning af dette resultat er, at selskaber med høje investeringsomkostninger - fx som følge af aktive investeringsstrategier – får et højere bruttoafkast end selskaber med lavere investeringsomkostninger – fx som følge af passive investeringsstrategier. Men de to investeringsstrategier præsterer i gennemsnit samme nettoafkast – bruttoafkast fraregnet investeringsomkostninger – til kunderne. Det forklarer, at begge investeringsstrategier kan eksistere i en økonomisk ligevægt.

Når branchen har valgt at bruge standardforudsætninger for bruttoafkast, bliver vi derfor - i lyset af F&P's egen analyse og rapportens kapitel 4 - nødt til også at have standardforudsætninger for investeringsomkostninger.

F&P noterer, at Konkurrencerådet anbefaler, at det også bliver muligt for selskaberne at vise en supplerende prognose baseret på selskabsspecifikke investeringsomkostninger.

Anbefaling 5.3: Der udarbejdes supplerende personlige nøgletal til anskueliggørelse af omkostninger

Det anbefales, at der udarbejdes supplerende personlige nøgletal som kan anskueliggøre konsekvenserne af høje omkostninger. De supplerende nøgletal skal anvendes, hvor det er relevant som forbrugeroplysning, fx på Pensionsinfo og evt. på opsparerens brugerside på pensionsselskabets hjemmeside. Derudover kan det med fordel overvejes, om de nye nøgletal også kan bruges for pengeinstitutternes opsparingsprodukter.

Konkret kan man anvende de nøgletal, som en arbejdsgruppe under Penge- og Pensionspanelet foreslog i en rapport fra januar 2016. Arbejdsgruppen foreslog således to nøgletal, som angiver et skøn for effekten af investeringsomkostningerne på hhv. det livslange forbrug og tilbagetrækningsalderen.

Konkurrencerådets rapport henviser til Penge- og Pensionspanelets rapport om anskueliggørelse af omkostninger ved opsparing. Det er vigtigt at understrege, at

- Penge- og pensionspanelets rapport foreslår alene to stiliserede – ikke personificerede - nøgletal til belysning af, hvad omkostninger kan betyde ud fra en alt andet lige-betragtning. Dels effekten på, ved hvilken alder man kan trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet, og dels effekten på indkomstniveau. Effekten beregnes ud fra standardiserede forudsætninger
- Rapporten nævner eksplicit, at der kan være gavnlige effekter af højere omkostninger, og at de foreslåede nøgletal alene kan belyse den isolerede effekt af omkostninger. Der er med andre ord tale om en alt andet lige-betragtning; men alt andet netop ikke er lige. Nedenfor har vi beskrevet nogle af de "gavnlige effekter", som forbrugerne kan få af højere omkostninger.

De nøgletal, Penge- og pensionspanelets rapport nævner, kan derfor ikke bruges til at styrke forbrugernes indsigt i, om de omkostninger, de betaler, er udtryk for, at deres pensionsselskab performer godt eller dårligt. Det er der to forklaringer på:

- Omkostningerne er ikke alene udtryk for pensionsselskabernes effektivitet. Både administrations- og investeringsomkostninger varierer afhængigt af, hvad det er for et pensionsprodukt, selskaberne tilbyder deres kunder. De selskaber, der tilbyder en høj grad af valgfrihed med hensyn til risikoforsikringer og dækningernes størrelse, har højere administrationsomkostninger end selskaber med et mere ensartet forsikringstilbud til deres kunder. Tilsvarende for selskaber, hvor kunderne kan vælge mellem et antal forskellige opsparingsformer.
- At der er forskelle i investeringsomkostninger, betyder ikke, at selskaber med høje investeringsomkostninger skaber lavere nettoafkast (efter investeringsomkostninger) til deres kunder sammenlignet med selskaber, der har lave investeringsomkostninger, jf. kommentarerne til **anbefaling 5.2**.

Anbefaling 5.4 Pensionsinfo udbygges med mere fokus på selskabernes performance

Det anbefales, at Pensionsinfo udbygges, så det bliver lettere for den enkelte opsparer at vurdere, om det pensionselskab, der administrerer opsparerens pension, performer godt. Udbygningen af Pensionsinfo indebærer, at opsparerens skal kunne se personlige nøgletal for pensionselskabets performance. Det kan eksempelvis omfatte omkostninger, afkast, risiko og produktvilkår. Sigtet er, at opsparerer hurtigt kan skabe sig et overblik over, hvad prisen er på deres egen pensionsordning, og hvad en lignende ordning koster hos andre selskaber på markedet.

Det anbefales også, at det bliver muligt for opsparerer at se personlige nøgletal for evt. hvilende ordninger. Det kan styrke opsparerens mulighed for at vurdere, om den hvilende ordning med fordel kan flyttes. Endelig kan det overvejes, om Pensionsinfo kan udvikles, så det bliver muligt - med få tryk at flytte (eller igangsætte en flytning af) den hvilende ordning til andet institut, hvis opsparerer ønsker det.

F&P's hovedbudskab er, at de beskrevne informationer allerede kommunikerer til kunderne på en overskuelig og sammenlignelig måde. Konkurrencestyrelsens ønske om, at informationerne også skal være tilgængelige på Pensionsinfo, og at Pensionsinfo skal udbygges med mulighed for at flytte hvilende ordninger, kolliderer med det erklærede formål om, at Pensionsinfo skal være en visningsportal med en tilstræbt enkelthed.

Personlige nøgletal om afkast, omkostninger og risiko udarbejdes som besluttet af F&P's bestyrelse allerede af selskaberne og formidles årligt til pensionsopsparerne. Via Fakta om pension kan disse personlige nøgletal sammenholdes med en typisk kunde dels i eget selskab, dels i andre selskaber, jf. også bemærkninger til **anbefaling 1.1**.

F&P's bestyrelse har også besluttet, hvordan omkostningerne skal beregnes og, hvordan oplysninger skal stilles til rådighed for den enkelte kunde. Det sker gennem de kundespecifikke omkostninger.

De kundespecifikke omkostninger omfatter alle de omkostninger og øvrige udgifter, som kunden betaler i forbindelse med sin pensionsordning, nemlig:

- de samlede administrationsomkostninger
- de samlede investeringsomkostninger
- betaling for sikkerhed (risikoforrentning og garantibetaling)
- omkostninger til forsikringsformidlere.

Summen af de kundespecifikke omkostninger skal svare til kundernes samlede omkostningsbetaling til selskabet.

Disse sammenligninger kunne også være tilgængelige på PensionsInfo. Branchen har imidlertid valgt at lade PensionsInfo vise forventningerne til den enkeltes pensionsopsparing i form af prognoser, mens de omkostningstal, der kommunikerer til den enkelte kunde skal ses i sammenhæng med omkostninger for typiske kunder, som vises på Fakta om Pension.

PensionsInfos bestyrelse overvejer i øjeblikket, i hvilket omfang risikoen på pensionsordninger kan vises på PensionsInfo. Det er i den forbindelse meget vigtigt, at formidlingen af risiko ikke forringer den enkelthed, der er skabt på PensionsInfo.

Mulighed for at anmode om overførsel af hvilende ordning i PensionsInfo

Denne del af anbefalingen kolliderer med, at PensionsInfo er en visningsportal. Vigtigere er imidlertid at være opmærksom på, at selv hvis der rent teknisk kunne skabes mulighed for at overføre hvilende ordninger via PensionsInfo, vil det ikke være muligt at yde rådgivning. Og i en række tilfælde er det ikke fordelagtigt for forbrugeren at flytte ordningen uden forudgående rådgivning, jf. også kommentarerne til **anbefaling 4.2**.

3. Link til rapporter

Forsikring & Pensions rapport om de svenske erfaringer findes [her](#)
Analysen om sammenhængen mellem afkast og investeringsomkostninger findes [her](#).

Forsikring & Pension

Sagsnr. GES-2017-00241

DokID 393916

Bilag 1

Forsikring & Pension

Centrale produkttegenskaber ved det garanterede gennemsnitsrenteproduktet, herunder kollektivt bonuspotentiale (KB)

Sagsnr. GES-2017-00241
DokID 393916

Det garanterede gennemsnitsrenteprodukt er bygget op med to væsentlige elementer for øje:

1. produktet skal være sikkert, det vil sige, der skal være endog meget stor sikkerhed for, at selskabet kan leve op til de garantier, det har givet kunden. En del kunder foretrækker denne sikkerhed frem for det mere usikre, men forventeligt højere afkast, der kan skabes i en ordning baseret på markedsrente
2. kundens depot tilskrives en jævn forrentning, og det er derfor ligegyldigt, om kunden træder ind i selskabet på et tidspunkt hvor aktiverne er højt eller lavt prissat. Ligesom det heller ikke har betydning, hvordan aktiverne er prissat, når kunden forlader selskabet. En del kunder lægger vægt på denne kollektive investeringstankegang, og det er blandt andet derfor, nogle pensionselskaber holder fast ved det garanterede gennemsnitsrenteprodukt

Det er selskabets konservative tegningsgrundlag, der sikrer, at man kan leve op til garantierne. Lovgivningen foreskriver, at når en kontrakt etableres, så skal de ydelser, selskabet må love med udgangspunkt i de aftalte indbetalinger være beregnet ud fra meget konservative antagelser om rente, risikoforløb på forsikringsdækninger samt omkostninger.

Selskabet beregner løbende hensættelser. De skal i henhold til lovgivningen beregnes ud fra realistiske forudsætninger (best estimate). Lovgivningen kræver, at selskabet hensætter nutidsværdien af kontraktens forventede fremtidige cash flow. Nutidsværdien findes ved tilbagediskontering med en realistisk rentekurve – siden 2016 solvens II-rentekurven.

I kraft af forskellen mellem den realistiske opgørelse af, hvad selskabet skal have på balancen for i fremtiden at kunne honorere forpligtelsen i kontrakten og det konservative beregningsgrundlag, er det naturligt at forvente, at der over tid vil opstå et overskud på kontrakterne. Selskabet kan forrente de indbetalte midler bedre, end forudsat i tegningsgrundlaget.

Det er det overskud, der bliver til KB.

Hvordan anvendes KB?

KB anvendes typisk til at tilskrive en årlig rente til kundernes depoter. Depotrentetilskrivningen består af to dele: en rente svarende til rentegrundlaget og bonusrenten, som kommer fra KB. Depotrenten skal tilskrives, idet opskrivningen af depotet med en rente svarende til rentegrundlaget blot modsvarer den øgede hensættelse der kræves som følge af kontraktens løbetidsforkortelse. Bonusrenten benyttes til at købe yderligere dækning – normalt pensionsydelser, det vil sige bonusrenten resulterer i en opskrivning af ydelserne på kundens kontrakt, hvorved KB reduceres og hensættelserne til kontraktlige ydelser forøges.

Det er op til hvert enkelt selskab, hvor hurtigt KB omsættes i bonusrentetilskrivning, men lovgivningen tilsiger dog, at det skal ske i et rimeligt tempo; selskaberne kan således ikke ubegrænset opbygge KB. Ved beslutninger om at udlodde KB skal selskaberne tage hensyn til sandsynligheden for, at der i fremtiden kan forekomme dårlige investeringsår. I år, hvor afkastet af de investerede midler ikke matcher rentegrundlaget, skal der således være midler at tage af til at dække den forøgede hensættelse på selskabsniveau, der modsvarer kontraktens løbetidsforkortelse jf. ovenfor. I sådanne år trækker selskaberne på KB.

Hvis man pålægger selskaberne at udbetale kunderne en forholdsmæssig andel af KB ved flytning, indebærer det, at tæppet trækkes væk under gennemsnitsrenteprodukter. Det kan følgende eksempel vise:

Eksempel

Antag af kunde a) tegner en kontrakt med ret til garanterede ydelser og bonus i forhold til det fremtidige afkast af de investerede midler. Grundlagsrenten sættes til 0,5 pct. Selskabet skal med det samme hensætte til det forventede fremtidige cash flow diskonteret med den relevante rentekurve. Kunden træder "nøgen" ind i selskabet, det vil sige uden at medbringe reserver, men den styrke, der ligger i, at selskabet har opbygget et vist KB, kommer alligevel kunden til gode.

Antag nu, at investeringsaktiverne umiddelbart efter kunde a) er trådt ind i selskabet falder med 10 pct. Så har selskabet kun to muligheder for at dække sin forpligtelse over for kunde a). Enten trækker selskabet på KB, det vil sige KB nedskrives og forpligtelsen over for a) imødekommes – man benytter udtrykket, at KB er tabsabsorberende. Alternativt trækker selskabet på egenkapitalen og benytter midler herfra til at dække forpligtelsen over for a). Det ligger heri, at egenkapitalen – ultimativt – også er tabsabsorberende.

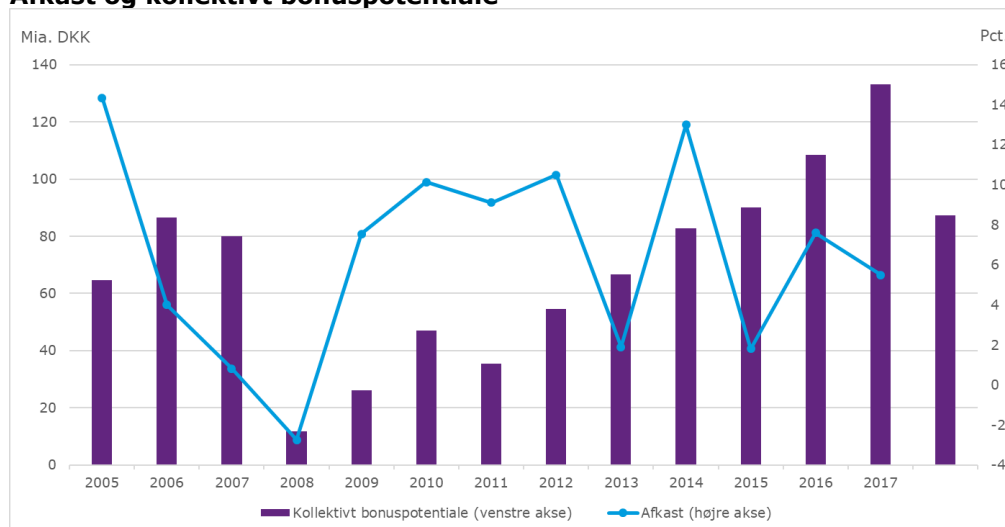
Hvis der eksisterede en forpligtelse til at individualisere KB, således at alle kunder kunne tage deres forholdsmæssige andel med, kunne det resultere i, at der slet ikke var noget KB, som selskabet kunne benytte til at dække forpligtelsen over for a). I så fald er det tvivlsomt, om selskabet overhovedet vil kunne forsvare at udbyde et garanteret gennemsnitsrenteprodukt.

oOo

Når man siger, at kunden indtræder i fællesskabet og får ret til en andel af KB fra første færd, så er det ikke mindst i betydningen, at et pludseligt tab på kunden kan dækkes af det allerede eksisterende KB, også selv om kunden først lige er indtrådt i selskabet.

Udviklingen i KB

KB varierer ganske meget fra år til år. Det skyldes først og fremmest udviklingen i det afkast af investeringsaktiverne, der realiseres. Figuren neden for viser udviklingen i KB sammen med det realiserede afkast siden 2005.

Afkast og kollektivt bonuspotentiale

Det fremgår, at især i 2008 faldt KB drastisk som følge af det markant negative afkast på de finansielle markeder. 2018 bød atter på et ret lavt afkast af investeringer, og det ses af nedgangen i KB. Det er væsentligt at bemærke, at som følge af det pt. ekstraordinært lave renteniveau og høje prisniveauer for de fleste aktivtyper, er det sandsynligt, at det realiserede investeringsafkast i de kommende år kan være ganske beskedent. Dette synspunkt deles af Finanstilsynet. Den opbygning af KB, der er sket siden finanskrisen – bortset fra 2018 – skal anvendes til at kompensere herfor. Såfremt man nu åbner for, at kunder kan forlade deres ordninger og tage en andel af KB med, risikerer man – jf. eksemplet oven for – at blokere for, at nye kunder kan træde ind i et garanteret gennemsnitsrenteprodukt.

Skal kunder aldrig have en andel af KB med?

Som tidligere nævnt, skal selskaberne løbende udlodde KB i form af bonusrentetilskrivning. Derudover skal kunder, der omfattes af såkaldt omvalg jf. Bekendtgørelse om opgørelse af den økonomiske værdi af en forsikringstagers produkt ved omvalg, have en forholdsmæssig andel af KB med. Et omvalg forekommer, når selskabet tilbyder alle eller en gruppe af forsikringstagere at ændre deres forsikringsaftale til et produkt med lavere eller ingen garantier jf. FIL §60a. Reglerne i omvalgsbekendtgørelsen sikrer, at hvis et selskab ønsker at tilbagekøbe de garantier, selskabet har udstedt til kunderne, så skal garantiene værdiansættes på en måde, der ikke favoriserer det tilbageværende kollektiv eller selskabet. Med andre ord må selskabet ikke kunne udnytte sin ekspertise, sit forhold til kunden med videre til at overtale kunden til at tilbagesælge sine garantier til en pris, der er til fordel for det tilbageværende kollektiv eller selskabet. Ræsonnementet er i nok så høj grad, at selskabets formål med et gennemføre omvalg ofte er at komme af med kollektivet, så der ville være formodning for, at det reelt ville være selskabets egenkapital, der ville blive styrket, såfremt omvalg kunne gennemføres på andre vilkår end dem, omvalgsbekendtgørelsen foreskriver.